

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

จากการถกเถียงของนักเศรษฐศาสตร์ที่ผ่านมา ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยด้วยวิธีการต่างๆ ได้ให้ผลการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป บ้างก็ว่าญี่ปุ่นเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ จะมีลักษณะที่ปิดตลาดมากกว่าประเทศอื่นๆ บ้างก็ว่าไม่ได้มีลักษณะที่แตกต่างไปจากประเทศอื่นๆ ซึ่งในกรณีที่ผลการศึกษาออกมาเช่นนี้ อาจจะเป็นเพราะวิธีการศึกษาที่แตกต่างกันออกไปและตัวแปรที่อยู่ในแบบจำลองมีลักษณะที่ต่างกันไป

ในการศึกษาครั้งนี้จึงได้พยายามพิจารณาในหลายๆ ด้านแทนที่จะพิจารณาในรูปของการสมมติให้ตลาดเป็นตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ก็จะไปพิจารณาในรูปตลาดที่มีการแข่งขันไม่สมบูรณ์ ด้านตัวแปรอิสระที่นำมาใช้นี้ก็จะครอบคลุมไปในสองส่วนซึ่งประกอบไปด้วย ส่วนที่เป็นตัวแปรซึ่งแสดงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของปัจจัยการผลิตของประเทศคู่ค้าและส่วนที่จะแสดงถึงการที่มีโครงสร้างการค้าที่ผิดปกติซึ่งน่าจะมีสิ่งกีดขวางทางการค้า หรือมีความผิดปกติในด้านความโน้มเอียงในการบริโภค ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำหน้าที่สะท้อนลักษณะทางการส่งออกสุทธิของไทยไปยังประเทศคู่ค้าที่สำคัญ

การทดสอบได้อาศัยวิธีการทางเทคนิคการประมาณการแบบกำลังสองน้อยที่สุดแบบทั่วไป (Generalized Least Squares หรือ GLS) ซึ่งทำให้สามารถแก้ปัญหาความแปรปรวนไม่คงที่ในแบบจำลอง (Heteroscedasticity) และในส่วนของปัญหาที่ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันก็ได้แก้ปัญหาโดยพยายามตัดตัวแปรที่ไม่ได้มีความสำคัญในแบบจำลองออกโดยคำนึงถึงเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์และสถิติควบคู่กันไป

ผลการประมาณการที่ได้เราสามารถสังเกตได้ว่าตัวแปรทางด้านความอุดมสมบูรณ์ของปัจจัยการผลิตมีอิทธิพลต่อการกำหนดการส่งออกสุทธิของไทย แต่ในบางรายสินค้าตัวแปรความอุดมสมบูรณ์ของปัจจัยการผลิตก็ไม่ได้มีอิทธิพลต่อการกำหนดการส่งออกสุทธิของไทย ซึ่งในกรณีนี้อาจเป็นไปได้ว่าการส่งออกสุทธิในแต่ละรายสินค้าอาจจะถูกกระทบจากตัวแปรความอุดมสมบูรณ์ของปัจจัยการผลิตตัวอื่นๆ ที่เราไม่ได้ใส่ลงไปในสมการ

ในด้านความสามารถในการเข้าสู่ตลาดนั้นพบว่าในแต่ละรายสินค้ามีความสามารถในการเข้าสู่ตลาดด้วยลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ในการส่งออกสุทธิไปยังตลาดคู่ค้าที่สำคัญของไทยคือ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกาและตลาดของประเทศในประชาคมยุโรป พบว่าการเข้าสู่ตลาดของประเทศในประชาคมยุโรปนั้นมีเพียงสี่รายสินค้าเท่านั้นที่มีลักษณะทางการค้าที่พิเศษออกไป และในสี่รายสินค้านี้มีเพียงรายสินค้าเดียวเท่านั้นที่ตลาดของประเทศในประชาคมยุโรปมีลักษณะที่ปิดสินค้าที่ปิดนั้นจะเป็นผลิตภัณฑ์พืช เมล็ดพืช ผลไม้

ส่วนการเข้าสู่ตลาดญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกานั้น เมื่อเปรียบเทียบกันพบว่าการเข้าสู่ตลาดญี่ปุ่นมีลักษณะที่พิเศษทางการค้าในจำนวน 21 รายสินค้า แต่ที่มีลักษณะพิเศษไปในทางที่ปิดตลาดนั้นมีจำนวนถึง 12 รายสินค้า ในขณะที่การเข้าสู่ตลาดสหรัฐอเมริกานั้นมีลักษณะพิเศษทางการค้าถึง 24 รายสินค้า แต่มีลักษณะตลาดที่ปิดในจำนวนเพียง 6 รายสินค้า และผลิตภัณฑ์ที่ญี่ปุ่นปิดตลาดส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมประเภทที่ใช้ทุนมาก ผลิตภัณฑ์เครื่องจักรและผลิตภัณฑ์ทางด้านเคมี แต่สหรัฐอเมริกาจะปิดตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์จำพวกนี้ในจำนวนที่น้อยกว่า แสดงว่าญี่ปุ่นจะมีลักษณะทางการค้าที่ปิดปกติมากกว่าสหรัฐอเมริกาคืออาจจะมีสิ่งกีดขวางทางการค้าที่ผิดปกติ อาจจะมีการปลูกฝังทางด้านความโน้มเอียงในการบริโภคที่ผิดปกติไปจากประเทศอื่นๆ หรืออาจจะมีการเลือกปฏิบัติทางการค้ากับการส่งออกของไทยเป็นต้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะญี่ปุ่นมีลักษณะที่ขาดแคลนทรัพยากรมากกว่าสหรัฐอเมริกา ซึ่งสหรัฐอเมริกาเองในบางรายสินค้าก็มีสิ่งกีดขวางทางการค้าเกิดขึ้นเช่นกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบกับญี่ปุ่นแล้วสหรัฐอเมริกาจะมีสิ่งกีดขวางทางการค้าที่ผิดปกติน้อยกว่า

การที่สิ่งกีดขวางทางการค้าของประเทศคู่ค้าที่สำคัญมากกว่าประเทศอื่น ๆ นั้นจะทำให้การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันมีน้อยกว่าประเทศที่มีสิ่งกีดขวางทางการค้าน้อยกว่า ดังนั้น

จากผลการศึกษาเราสามารถสรุปได้ในอีกลักษณะหนึ่งว่า ระดับของการค้าภายในอุตสาหกรรมที่ไทยทำกับประเทศในประชาคมยุโรปจะมีลักษณะที่เป็นการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันมากที่สุด รองลงมาจะเป็นการค้าที่ไทยทำกับสหรัฐอเมริกา ส่วนการค้าที่ไทยทำกับญี่ปุ่นจะมีลักษณะเป็นการค้าระหว่างอุตสาหกรรมมากที่สุด¹

¹ พิจารณาโดยคำนวณจากดัชนีของ Grubel-Lloyd ซึ่งเป็นการวัดการค้าระหว่างประเทศโดยเป็นการวัดตามแนวนอน (Horizontal) คือ ประเทศ A ส่งสินค้าไปสู่ประเทศ B และประเทศ B ก็ส่งสินค้านี้คืนที่คล้ายคลึงกันกลับมา ดัชนีจึงเสมือนดูการค้าในสินค้าที่คล้ายกัน แต่ต่างกัน สูตรของดัชนีมีดังนี้

$$\text{Index G} = \frac{\sum_{i=1}^N [(X_i + M_i) - |X_i - M_i|]}{\sum_{i=1}^N (X_i + M_i)}$$

โดยที่ X_i คือ มูลค่าการส่งออกสินค้า i จากประเทศ A ไปประเทศ B

M_i คือ มูลค่าการนำเข้าสินค้า i จากประเทศ B ไปประเทศ A

จากสูตรของดัชนีนี้ $(X_i + M_i)$ แสดงถึงปริมาณการค้าโดยรวม ซึ่งตัวนี้จะบอกถึงระดับของดัชนีว่าจะสูงหรือต่ำนั้นจะอยู่ที่การส่งออกสุทธิซึ่งอยู่ในรูปของ $|X_i - M_i|$ ในกรณีที่ขาดดุลมากหรือเกินดุลมากจะทำให้ $|X_i - M_i|$ มีค่ามาก ซึ่งจะส่งผลต่อดัชนี ทำให้ค่าของดัชนีต่ำ แต่ในกรณีที่การส่งออกและการนำเข้าอยู่ในระดับใกล้เคียงกันจะทำให้ $|X_i - M_i|$ มีค่าน้อยซึ่งจะส่งผลต่อดัชนีทำให้ดัชนีมีค่าสูงขึ้น ซึ่งการที่ดัชนีมีค่าสูงขึ้นเป็นการแสดงถึงการมีระดับการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันมาก ในงานการศึกษานี้ประเทศคู่ค้าที่เรานำมาพิจารณานั้นเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยและเรามีการนำเข้าจากประเทศคู่ค้าเหล่านี้เป็นจำนวนมาก เราจะพบว่าในการพิจารณาโดยรวมสิ่งที่เราพิจารณาได้จากผลการศึกษานั้น ประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยมีระดับของสิ่งกีดขวางที่แตกต่างกันและโดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่นมีสิ่งกีดขวางมากในกรณีผลิตภัณฑ์จำพวกเครื่องจักร ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ใช้ทุนมากซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลต่อการขาดดุลอย่างมากของไทย สหรัฐอเมริกาและประเทศในประชาคมยุโรปนั้นไม่มีสิ่งกีดขวางที่น้อยกว่าญี่ปุ่น การที่มีสิ่งกีดขวางมากกว่าจะส่งผลต่อการส่งออกสุทธิทำให้ $|X_i - M_i|$ มีค่ามากซึ่งจะทำให้ดัชนีการวัดระดับการค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกันมีค่าต่ำ แต่ในกรณีที่ไม่มีสิ่งกีดขวางน้อยจะทำให้ไทยไม่เป็นฝ่ายนำเข้าฝ่ายเดียวแต่จะส่งออกมากขึ้นด้วยทำให้ $|X_i - M_i|$ มีค่าต่ำซึ่งจะส่งผลต่อระดับการค้าภายในอุตสาหกรรมให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น

5.2 ข้อเสนอแนะทางนโยบาย

จากการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่า ผลิตภัณฑ์บางอย่างสามารถเข้าสู่ตลาดได้ง่าย บางผลิตภัณฑ์เข้าสู่ตลาดได้ยาก แต่ที่เราควรพิจารณานั้นเป็นผลิตภัณฑ์ที่เข้าสู่ตลาดได้ยากหรือตลาดที่เป็นคู่ค้าสำคัญของเราได้มีลักษณะที่ถือได้ว่าปิดตลาดกับการส่งออกสุทธิสำหรับผลิตภัณฑ์นั้นๆ

ดังนั้นจากการศึกษาทำให้เราสามารถพิจารณาได้ว่าสินค้าใดประสบกับสิ่งกีดขวางทางการค้าที่ประเทศคู่ค้าสำคัญของเราได้ตั้งไว้เป็นกำแพงทางการค้า ทำให้การส่งออกสุทธิไปยังประเทศคู่ค้านั้นๆ ได้น้อยกว่าที่ควรจะเป็น จึงน่าที่จะลงไปพิจารณาในตัวสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่เราส่งไปว่าสินค้านั้นหรือผลิตภัณฑ์นั้นมีปัญหาหรือไม่ แล้วที่ประสบกับสิ่งกีดขวางนั้น สิ่งกีดขวางมีลักษณะอย่างไร เราสามารถแก้ปัญหาตรงส่วนนี้หรือไม่ ทั้งรัฐบาลและเอกชนน่าจะมีการช่วยกันศึกษาและวิจัยส่วนนี้ออกมา โดยพยายามเจาะเฉพาะสินค้าที่ยากต่อการเข้าสู่ตลาด แล้วนำสิ่งที่ศึกษาได้นั้นมาแก้ไขปรับปรุงให้ประเทศคู่ค้ายอมรับ แต่ในอีกแง่หนึ่งกรณีของประเทศญี่ปุ่นซึ่งจากการศึกษาพบว่า มีลักษณะที่ปิดตลาดในจำนวนสินค้าที่มากกว่าทั้งสหรัฐอเมริกาและประเทศในประชาคมยุโรป สินค้าที่ญี่ปุ่นปิดตลาดนั้นส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าจำพวกสินค้าอุตสาหกรรมที่ใช้ทุนมาก พวกเครื่องจักรและผลิตภัณฑ์เคมี สิ่งเหล่านี้ญี่ปุ่นมีลักษณะการผลิตที่มีความชำนาญมากกว่าไทย อีกทั้งมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในปริมาณทุนและเทคโนโลยีในการผลิต ซึ่งในกรณีผลิตภัณฑ์เหล่านี้ เรายังไม่มีความสามารถในการแข่งขันที่เพียงพอ ดังนั้นในการส่งออกสุทธิผลิตภัณฑ์เหล่านี้จึงน่าที่จะหาตลาดอื่นๆ มารองรับซึ่งอาจจะทำให้เราสามารถส่งออกได้มากขึ้น หรืออาจจะกล่าวได้ว่า เราควรพยายามส่งออกในสินค้าที่เรามีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมากกว่าไปยังประเทศซึ่งมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบน้อยกว่า แต่เราก็ควรที่จะมีการพัฒนาในขั้นของการมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในลักษณะที่ก้าวสูงขึ้น การที่เราสามารถรู้ว่าสินค้าใดเข้าสู่ตลาดได้ง่ายหรือไม่ นั่นจะเป็นการช่วยกำหนดขอบเขตของการที่จะไปทำการพัฒนาและการวิจัยได้อย่างถูกต้องและแคบขึ้น ไม่เช่นนั้นแล้วการพัฒนาและการวิจัยก็จะเป็นการทำไปอย่างกว้าง ๆ ซึ่งหาข้อสรุปได้ยาก

ดังนั้นก่อนที่จะมีการวางนโยบายทางการค้าใดๆ ไป ควรจะมีการทำวิจัยตรงส่วนนี้ ก่อนเพื่อที่จะทำให้การวางนโยบายเป็นไปอย่างถูกต้องยิ่งขึ้น และจะทำให้เราสามารถเข้าใจ ตลาดได้ดีและสามารถต่อรองกับคู่ค้าของเราได้

5.3 ข้อเสนอแนะทางการศึกษา

ในการศึกษานี้เมื่อพิจารณาจากแบบจำลองในส่วนของตัวเองพบว่า ซึ่งจะสามารถบอกถึง ความผิดปกติของสิ่งกีดขวางทางการค้าและความแตกต่างของความโน้มเอียงในการบริโภค แต่ สิ่งกีดขวางทางการค้านั้นไม่ได้มีการพิสูจน์ว่าสิ่งกีดขวางด้านใดที่มีความสำคัญมากกว่ากัน บอก ได้แต่เพียงว่าเกิดสิ่งกีดขวางที่ไม่ปกติ ซึ่งไม่ได้แสดงความสำคัญโดยเปรียบเทียบของสิ่ง กีดขวางในการส่งออก สิ่งกีดขวางต่อการนำเข้า และรสนิยมที่ผิดปกติของผู้ซื้อ

ดังนั้นในการศึกษาต่อไปน่าที่จะมีการให้ความสำคัญกับการค้นหาโดยเปรียบเทียบให้เห็น ซึ่งความสำคัญของสิ่งกีดขวางแต่ละชนิดทั้งที่เป็นมาตรการภาษีศุลกากรและที่มิใช่ภาษีศุลกากร ของประเทศคู่ค้า การศึกษาในแนวทางนี้แม้ว่าจะเป็นการยากที่จะผนวกตัวเองสิ่งกีดขวางทาง การค้าเข้ากับตัวแปรโครงสร้างทรัพยากรการผลิตอย่างมีพื้นฐานที่ถูกต้องชัดเจนในทางทฤษฎี แต่ก็น่าจะได้รับความพยายามที่จะทดสอบไปพร้อมๆ กันหรือแม้แต่แยกออกจากกันด้วย

ลักษณะที่ควรจะมีการปรับปรุงในแบบจำลองอีกประการหนึ่งก็คือ การมีข้อสมมติที่ทำให้ พฤติกรรมการบริโภคของแต่ละประเทศเป็นแบบ homothetic ซึ่งก็คือแต่ละประเทศจะบริโภค สินค้าแต่ละชนิดในสัดส่วนที่เหมือนกัน ซึ่งข้อสมมตินี้ใช้ในการวิเคราะห์การค้าดั้งเดิม ดังนั้นจึง น่าที่จะมีการปรับปรุงส่วนนี้โดยขยายแบบจำลองให้รวมไปถึงการที่รูปแบบการบริโภคขึ้นกับระดับของ รายได้ด้วย อย่างไรก็ตามการปรับปรุงในแนวทางนี้จะทำให้การได้สมการในแบบจำลองจาก ทฤษฎีมีความซับซ้อนยิ่งขึ้นกว่าเดิมมากเพราะต้องครอบคลุมถึงผลของรายได้ที่มีต่อสัดส่วนการบริโภค ของแต่ละประเทศ